

Etl Alex – Tálás Péter

A magyar biztonságpercepció átalakulása 1999–2019 között¹

A tanulmány a magyar társadalom biztonságpercepciójának átalakulását mutatja be 1999 és 2019 között három, azonos kérdésekkel elvégzett reprezentatív közvéleménykutatás (1999, 2008, 2019) alapján. A kutatások négy területre fókuszáltak: a biztonság fogalma, a biztonság egyes dimenzióinak fontossága és a társadalom szubjektív biztonságérzete e területeken, a biztonság- és védelempolitikai döntésekért vállalt felelősség társadalmi megítélése, illetve a társadalom biztonsággal kapcsolatos értékpreferenciái.

Kulcsszavak: Magyarország, biztonságpercepció, fenyegetettségpercepció, védelempolitika, társadalom

Etl Alex – Tálás Péter: The Transformation of Hungarian Security Perception between 1999 and 2019

The study analyses the transformation of Hungarian security perception between 1999 and 2019, based on the results of three social surveys conducted in 1999, 2008 and 2019. The surveys focused primarily on four related areas: the conceptualisation of security; the importance and the perceived level of security within various sectors; the responsibility of decision-making in the field of security and defence policy; and the value preferences of the Hungarian society.

Keywords: Hungary, perception of security, perception of threats, defence policy, society

Bevezetés²

2019. őszi kutatási projektünk során arra a kérdésre kerestük a választ, hogy hogyan alakult át a magyar társadalom biztonságpercepciója és fenyegetettségpercepciója az elmúlt 20 évben. Bár az elmúlt években több olyan hazai és nemzetközi közvéleménykutatás is napvilágot látott, amely arra próbált választ adni, hogy mit gondol a magyar társadalom az országot érintő fenyegetésekről vagy az ország biztonságpolitikai helyzetéről, ugyanakkor ezek vagy csak kismértékben bírtak biztonságpolitikai fókusszal, vagy csupán egy-egy

¹ A tanulmány az Innovációs és Technológiai Minisztérium ÚNKP-19-3-I-NKE-27 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának szakmai támogatásával készült.

² A tanulmány szerzői ezúton szeretnék kifejezni köszönetüket Szabó I. Lászlónak, Csiki Varga Tamásnak és Mártonffy Baláznak az elemzés elkészítése során nyújtott segítségért.

szűk területre kérdeztek rá, avagy – a korábbi közvéleménykutatások hiánya miatt – nem adtak lehetőséget az adatok összehasonlító elemzésére és idősoros vizsgálatára.³

E tanulmány célja, hogy pótoljuk e hiányosságot, és a kapott adatok segítségével rávilágítsunk arra, miként érzlelik és értelmezik a magyarok a biztonságot és az ahhoz kapcsolódó különböző kérdéseket, fogalmakat. A tanulmány első részében röviden bemutatjuk a biztonságpercepció fogalmának jelentőségét a biztonsági tanulmányok tudományterülete szempontjából. Ezt követően az empirikus mintavétel és az összehasonlító elemzés módszertani kereteit ismertetjük, végül pedig rátérünk a kapott eredmények elemzésére.

A biztonságpercepció mérésének jelentősége

A biztonsági tanulmányok tudományterületének fejlődése során létrejött különböző elméleti iskolák között lényegében konszenzus alakult ki a tekintetben, hogy a biztonság fogalmának meghatározása elválaszthatatlan a biztonsággal kapcsolatos percepcióktól. A következőkben erre vonatkozóan mutatunk be néhány példát a hazai és a nemzetközi szakirodalomból. Fontos hangsúlyoznunk azonban, hogy az áttekintés során nem célunk a biztonságpercepció fogalmával kapcsolatos elméleti munkák mélyelemzése vagy az egyes munkák koncepcionális szembenállásának feloldása, pusztán arra szeretnénk rávilágítani, hogy bárhonnan is közelítünk a biztonság fogalma felé, a percepció szerepe mindenképp meghatározó marad.

A hagyományosan realista keretben gondolkozó John Herz például arra mutatott rá, hogy miközben az egyes politikai közösségek az anarchikus rendszer keretei között a saját biztonságuk növelésére törekcszenek, ezáltal más politikai közösségek számára fenyegetést jelentenek (vagyis fenyegetésként érzékelik őket), mivel e közösségek sosem lehetnek biztosak abban, hogy csak biztonságnövelő (és nem támadó jellegű) intézkedésekről van szó.⁴ Ez az úgynevezett biztonsági dilemma központi eleme, amely hosszú távon öngerjesztő folyamattá válhat, hiszen mindenki a legrosszabbra fog készülni. Robert Jervis amelletl érvel, hogy a különböző szereplők egymásról alkotott percepciója gyakran téves, amely a biztonsági dilemma kialakulásának egyik fő oka. E téves percepciók pedig – szerinte – a racionalitás hiányára (értelmezhetetlenségére), az emberi tényezőre és az ebből fakadó pszichológiai sajátosságokra vezethetők vissza.⁵ Arnold Wolfers szerint a biztonság mint egyfajta érték objektív és szubjektív viszonylatban is értelmezhető. Előbbi esetében a már megszerzett értékek fenyegetettségétől való mentességet, utóbbi esetében pedig attól a félelemtől való mentességet jelenti, hogy ezeket a megszerzett értékeket támadás fenyegetné.⁶ E két tényező ugyanakkor nem feltétlenül áll összhangban egymással, hiszen számos körülmény (például a történelmi tapasztalat, az országon belüli különböző társadalmi csoportok stb.) hatására a szubjektív biztonság eltérhet az objektív biztonságtól. Jól láthatjuk tehát, hogy

³ A teljesség igénye nélkül néhány példa: Public Opinion in Hungary: 2017, [online], 2017, Forrás: Center for Insights in Survey Research [2020. 01. 01.]; Special Eurobarometer 432; Europeans' Attitudes towards Security, [online], 2015. 03. Forrás: European Commission [2020. 01. 01.]; Danielle CUDDINGTON: Support for NATO is widespread among member nations, [online], 2016. 06. 06. Forrás: Pew Research Center [2020. 01. 01.]

⁴ John HERZ: Idealist Internationalism and the Security Dilemma, *World Politics*, 2. évf., 1950/2, 157. o.

⁵ Robert JERVIS: *Perception and Misperception in International Politics – New Edition*, Princeton University Press, 2017.

⁶ Arnold WOLFERS: "National Security" as an Ambiguous Symbol, *Political Science Quarterly*, 67. évf., 1952/4, 485. o.

a percepció itt is meghatározó szerephez jut. Végül a rendkívül sokat idézett, úgynevezett koppenhágai iskola, elsősorban pedig Barry Buzan, Ole Weaver és Jaap de Wilde interszubjektív biztonságról és a biztonságiasítás folyamatáról alkotott elmélete szerint az, hogy mi válik fenyegetéssé, teljes egészében az adott közösség percepcióján alapul – függetlenül a külső tényezőktől vagy a közösségen kívüli szereplők percepciójától.⁷

A magyar szakirodalomban is találhatunk a percepció jelentőségére vonatkozó munkákat. Ahogy Gazdag Ferenc fogalmaz: „A biztonság szavunk eredeti tartalma mindössze annyi, hogy biztonságban van az, aki nincs veszélyben. Félelmei és aggodalmai pedig annak nincsenek, aki nem érzel, azaz nem »percipiál« fenyegetettséget. Lényeges ebben a vonatkozásban, hogy az is érzékelhet (percipiálhat) fenyegetettséget, aki nem néz szembe semmilyen valós veszéllyel vagy kockázattal. Tehát az, hogy valami biztonsági kérdésnek minősül-e vagy sem, jelentős mértékben egy szubjektív momentumon, az érzékelésen, a percepción alapul.”⁸ Hozzá hasonlóan Balogh István is amellet érvel, hogy a biztonságpercepció „az objektív biztonsági helyzetről alkotott mentális képek koherens rendszere”, amely „az objektív biztonsági helyzetet ugyan mindig tükrözi, de azzal nem feltétlenül azonos.”⁹

A lényeg tehát: mindegy, hogy a biztonság fogalmának megértése felé mely elméleti iskola felől közelítünk, a biztonságpercepció jelentőségét illető konszenzus más-más formában ugyan, de állandóan jelen van. A biztonságpercepció határozza meg, hogy miként gondolkodunk a biztonságról, és éppen ezért alapvető kiindulási pontként kell, hogy szolgáljon, amikor egy-egy közösség, társadalom vagy ország biztonság- és védelempolitikáját próbáljuk meg értelmezni.

Módszertani keretek

Tanulmányunk három közvélemény-kutatás eredményének összehasonlító elemzésére épül, és társadalmi szinten vizsgálja a magyar biztonságpercepció alakulását és formálódását. Az első közvélemény-kutatás 1999. április 7–18. között készült a TIT Hadtudományi és Biztonságpolitikai Közhasznú Egyesület, a Zrínyi Kommunikációs Szolgáltató Kht. és a Szonda Ipsos Média-, Vélemény- és Piackutató Intézet együttműködésével. A második kutatás szintén e szervezetek együttműködéséből született 2008 őszén.¹⁰ A harmadik közvélemény-kutatás elkészítésével a Stratégiai Védelmi Kutatóintézet bízta meg az IPSOS Zrt.-t 2019 decemberében. Míg az 1999-es és a 2019-es felmérés 1000 fő megkérdezésén alapult, addig a 2008-as minta nagysága 3000 fő volt.¹¹ Ezzel együtt mindhárom kutatás nemre, életkorra, iskolai végzettségre és a település elhelyezkedésére nézve reprezentálja a magyar lakosságot.

⁷ Barry BUZAN – Ole WEAVER, Jaap de WILDE: *Security: A New Framework for Analysis*, Lynne Rienner, Boulder CO, 1998.

⁸ GAZDAG Ferenc: *Biztonsági tanulmányok – Biztonságpolitika*, Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem, Budapest, 2011.

⁹ BALOGH István: Magyarország és a visegrádi országok biztonságpercepciói: hasonlóságok és különbségek, *MKI-Tanulmányok*, Magyar Külügyi Intézet, Budapest, 2013/20, 6. o.

¹⁰ A két közvéleménykutatás elemzését illetően lásd: RADVÁNYI Lajos: A magyar lakosság biztonságfelfogása és értékpreferenciái, 1999–2008, *Nemzet és Biztonság*, 2. évf., 2009/2, 9–22. o.

¹¹ 1000 fős mintán a 95%-os valószínűségi szint mellett a hibahatár maximum +/-3,2%.

Módszertani szempontból a kapott adatok összehasonlíthatóságát az biztosítja, hogy a három közvélemény-kutatás során feltett kérdések szó szerint megegyeztek, és az egyes kérdésekre adható válaszlehetőségek felállításakor is törekedtünk szinte azonos kategóriák megadására.¹² Olyan esetekben is, amikor mi magunk egyébként eltérő kutatási módszert alkalmaztunk volna.¹³ Az összehasonlítást korlátozta ugyanakkor, hogy bizonyos kérdések csak a 2008-as mintavételben szerepeltek, és 1999-ből nem rendelkezünk releváns primer empirikus adatokkal. Ezeket az eltéréseket az elemzés során egyértelműen jelöljük, és ilyen esetekben az összehasonlító elemzésünk is csak két közvélemény-kutatásra fókuszál (2008, 2019). A 2019-es mintavétel során a már 1999-ben és 2008-ban feltett kérdések megismétlését követően további kérdéseket is feltettünk a közvélemény-kutatás résztvevőinek. Az ezekre kapott válaszok többségét e lapszám egy másik elemzésében ismertetjük.¹⁴ Végül fontos jelezni, hogy a kapott értékeket minden esetben – alkalmazkodva az 1999-es és 2008-as kutatáshoz – egész számra kerekítve ismertetjük. Ettől csak abban az esetben térünk el a 2019-es adatok esetében, ha az elemzésünk tartalmi mondanivalója szempontjából az megkerülhetetlen.

A magyar biztonságpercepció átalakulása 1999 és 2019 között

Az alábbiakban hat területen mutatjuk be és hasonlítjuk össze a magyar társadalom biztonságpercepciójának változását: a biztonság, illetve a fenyegetés fogalma és biztonsághoz kapcsolódó asszociációk terén, a biztonság dimenziói fontosságának megítélése és a biztonságérzet területén, a biztonság- és védelempolitikai döntések kompetenciájára vonatkozó társadalmi megítélés terén, illetve a társadalom biztonsággal kapcsolatos értékpreferenciái vonatkozásában.

A biztonság fogalma és biztonsághoz kapcsolódó asszociációk

Mindhárom közvélemény-kutatás felmérte, mi jut a válaszadók eszébe a „biztonság” szóról (1. táblázat és 1. ábra). A megkérdezettek számára egyik esetben sem álltak rendelkezésre válaszlehetőségek, hanem spontán válaszolhattak a kérdésre, a kapott válaszokat pedig később soroltuk be egy vagy több válaszkategóriába. A 2019-es mérés során a „védelem, zárt ajtók” válaszkategóriába soroltunk minden olyan választ, amely valamiféle technikai védelemre vonatkozó utalást (például „ajtó”, „lakat”, „biztonsági öv” stb.) tartalmazott. Azokat a válaszokat, amelyek utalást tartalmaztak az „egészségre” vonatkozóan, az „élet biztonsága, személyes védelem” kategóriába soroltuk, míg azokat, amelyek egyfajta jó érzés, harmóniára utaltak a „jó közérzet, kellemes lét” kategóriába. Az „egyéb” válaszkategória az egyes kategóriákba nem besorolható válaszokat tartalmazza (például „szabadság”, „reggeli kávé” vagy „biztosító” stb.).

¹² Az ezzel kapcsolatos kisebb eltérések az 1999-es és a 2008-as kutatások különbségéből fakadnak.

¹³ Így például a 3. és 5. táblázat rangsorolási sajátosságaiból fakadóan megfogalmazható következtetések terén is óvatosabban vagyunk a korábbi elemzésekhez képest.

¹⁴ Etl Alex: A magyar biztonságpercepció elemzése, *Nemzet és Biztonság*, 13. évf., 2. sz. [megjelenés előtt].

1. táblázat: A közvélemény-kutatásban megkérdezettek véleménye a biztonágáról (%)

1999		2008		2019	
Említett válaszkategóriák	%	Említett válaszkategóriák	%	Említett válaszkategóriák	%
Közbiztonág	32	Anyagi jólét, megélhetés, lét-biztonág	28	Anyagi jólét, megélhetés, lét-biztonág	38
Anyagi biztonág	23	Közbiztonág	16	Család, otthon biztonága	18
Nyugalom	22	Nyugalom, nyugodt élet	12	Nyugalom, nyugodt élet	12
Létbiztonág	19	Család, otthon biztonága	11	Közbiztonág	8
Katonai biztonág	13	Félelem nélkül élni	11	Félelem nélkül élni	8
Nincs biztonág	6	Béke	9	Védelem, zárt ajtók	7
Jogbiztonág	2	Élet biztonága, személyes védelem	5	Élet biztonága, személyes védelem	6
Egészség	2	Rendőrség, hadsereg munkája, a lakosság védelme	4	Béke	4
Nem kell félni a jövőtől	2	Biztonág általában	3	Az, ami nincs	3
Rendőrség	2	A haza, az ország biztonága	3	A haza, az ország biztonága	3
Személyi biztonág	2	Az, ami nincs	3	Biztonág általában	3
NATO	1	Jó közérzet, kellemes lét	3	Rendőrség, hadsereg munkája, a lakosság védelme	2
Testi (fizikai) biztonág	1	Védelem, zárt ajtók	3	Jó közérzet, kellemes lét	1
Egyéb	5	Egyéb válasz	8	Egyéb válasz	8
Nem tudja, válaszhiány	11	Nem tudja, válaszhiány	17	Nem tudja, válaszhiány	4

Forrás: a szerzők szerkesztése. Az 1999-es és 2008-as adatok forrása: RADVÁNYI: i. m.

A kapott válaszokból egyértelműen kirajzolódik, hogy a magyar biztonágpercepció mindenekelőtt az anyagi biztonág és a létbiztonág témája uralja 1999 óta (bár az 1999-es lekérdezés külön válaszkategóriákba sorolta az anyagi és a létbiztonágot). A társadalom többsége a biztonág szó hallatán a stabil jövedelemre, a stabil anyagi háttérre, a biztos munkahelyre, vagyis a létbiztonághoz szükséges alapfeltételekre asszociált (1999-ben 23, illetve 19%, 2008-ban 28%, 2019-ben 38%). Ráadásul meglehetősen magas azok aránya is, akik a nyugalomra, a nyugodt életre, vagy a család és az otthon biztonágára asszociáltak e kifejezés hallatán (1999-ben 22%, 2008-ban 11 és 12%, illetve 2019-ben 12 és 18%). Ez rámutat arra, hogy a magyarok számára a biztonág fogalma elsősorban az egyéni szinthez kötődik, és a személyes környezetből fakadó tapasztalatokra épül, így jóval kevésbé hangsúlyosan jelenik meg benne a tágabb környezet vagy esetleg az állami szint. Ezzel párhuzamosan jól láthatóan csökken azok aránya (1999-ben 32%, 2008-ban 16%, 2019-ben 8%), akik a biztonágot a közbiztonággal hozták összefüggésbe. E tendencia arra a folyamatra mutathat rá, hogy a közbiztonág helyzete alapvetően javult 1999-hez képest. 2008-ban 11%, 2019-ben pedig 8% kötötte a biztonágot a félelem hiányához, illetve 5-6% az élet

2. táblázat: A közvélemény-kutatásban megkérdezettek véleménye a fenyegetésről (%)

2019	
Említett válaszkategóriák	%
Félelem, veszély, megfenyegetés	25
Szorongás, bizonytalanság, rossz dolog, ártalom	11
Fizikai fájdalom, erőszak, agresszió	9
Bűnözés, közbiztonság hiánya	9
Anyagi bizonytalanság, létbizonytalanság	7
Migráció	6
Terrorizmus	6
Háború, konfliktus, válság	5
Az országot érő fenyegetések	4
Személyes jellegű fenyegetések	3
Globális felmelegedés, természeti fenyegetések	2
Egészségügyi fenyegetések	2
Biztonság hiánya	1
Egyéb	11
Nem tudja/Nem válaszol	13

Forrás: a szerzők szerkesztése

A kapott adatok alapján szembeötlő, hogy a magyar társadalom meglehetősen absztrakt módon tekint a fenyegetésekre. A legtöbb válaszadó számára a fenyegetés elsősorban félelmet vagy valamiféle veszélyt (25%), egyfajta szorongást vagy rossz dolgot (11%), esetleg fizikai fájdalmat, fizikai erőszakot (9%) jelent, ugyanakkor az esetek többségében ehhez nem kapcsolódik megfogható fenyegetés. Ez azt is érzékelteti, hogy a társadalom többsége nem észlel konkrét fenyegetést, ami ismét visszavezethető az ország meglehetősen stabil biztonság- és védelempolitikai helyzetére is. 9% szerint ugyanakkor a fenyegetés elsősorban a közbiztonság hiányával és a bűnözéssel hozható összefüggésbe, ami már egy kissé konkrétabb asszociációra utal. Fontos hangsúlyoznunk ugyanakkor, hogy ez nem jelenti azt, hogy e válaszadók mindegyike valamiféle bűncselekmény áldozata lett volna, ahogy a terrorizmusra asszociálóról sem mondható el, hogy átéltek volna egy terrortámadást. Az arányok ugyanakkor rávilágítanak arra, hogy mely témák dominálnak a társadalom percepcióiban. A fentiek mellett jelentős még – ugyanakkor nem domináns – azok aránya (7%), akik szerint a fenyegetés elsősorban valamiféle anyagi jellegű dologhoz kapcsolódik. Őket követik azok, akik egy-egy konkrét témához, például a migrációhoz vagy a terrorizmushoz kötik a percepciójukat (6–6%). 5, illetve 4% azok aránya, akik a fenyegetést az állami szinttel vagy az ehhez kapcsolódó fogalmakkal (például háború, konfliktus) kötik össze. Ez a meglehetősen alacsony arány szintén összefüggésben állhat az ország stabil biztonság- és védelempolitikai helyzetével, valamint a közvetlen katonai fenyegetés hiányával. Végezetül, körülbelül a társadalom 3%-a személyes jellegű fenyegetésekre asszociál a fenyegetés szó hallatán, ami rámutathat arra, hogy sokaknak a mikroszintű környezetből, a legközvetlen emberi kapcsolatokból – sok esetben pedig a családon belülről – érkeznek az elsődleges fenyegetések.

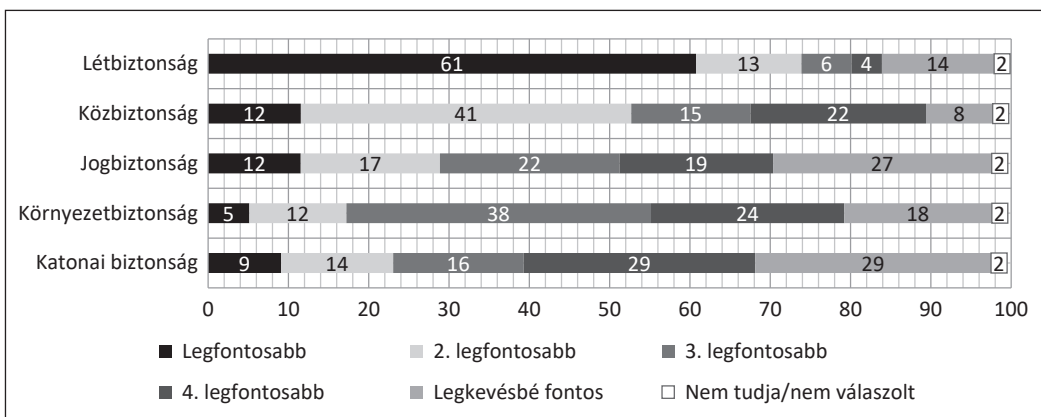

2. ábra: A közvélemény-kutatásban megkérdezettek véleménye a fenyegetésről – nem kategorizált válaszok

Forrás: a szerzők szerkesztése

A biztonság dimenzióinak fontossága és biztonságérzet

A magyar lakosság biztonságfogalmát 2019-ben – hasonlóan az 1999-es és a 2008-as vizsgálatokhoz – zárt kérdésekkel is teszteltük. A válaszadóknak a biztonság fogalmának öt különböző dimenzióját – létbiztonság, közbiztonság, katonai biztonság, környezetbiztonság, jogbiztonság – kellett rangsorolniuk fontosságuk szerint (3. ábra és 3. táblázat). A kérdés így hangzott: „Kérem, rangsorolja a biztonság különböző értelmezéseit fontosságuk szerint! Első helyre az Ön által legfontosabbnak tartott biztonsági tényezőt tegye, utolsó helyre pedig azt, amelyet legkevésbé tart fontosnak.”

3. ábra: A biztonság dimenziói fontosságuk szerint

Megjegyzés: az érdekműben válaszolók %-os megoszlása 1–5-ig. (2019)

Forrás: a szerzők szerkesztése

3. táblázat: A biztonság különböző értelmezésének fontossági rangsorolása

1999		2008		2019	
Létbiztonság	1,7	Létbiztonság	1,7	Létbiztonság	2,0
Közbiztonság	2,4	Közbiztonság	2,5	Közbiztonság	2,7
Katonai biztonság	3,2	Katonai biztonság	3,5	Jogbiztonság	3,3
Környezetbiztonság	3,7	Környezetbiztonság	3,6	Környezetbiztonság	3,4
Jogbiztonság	3,9	Jogbiztonság	3,7	Katonai biztonság	3,6

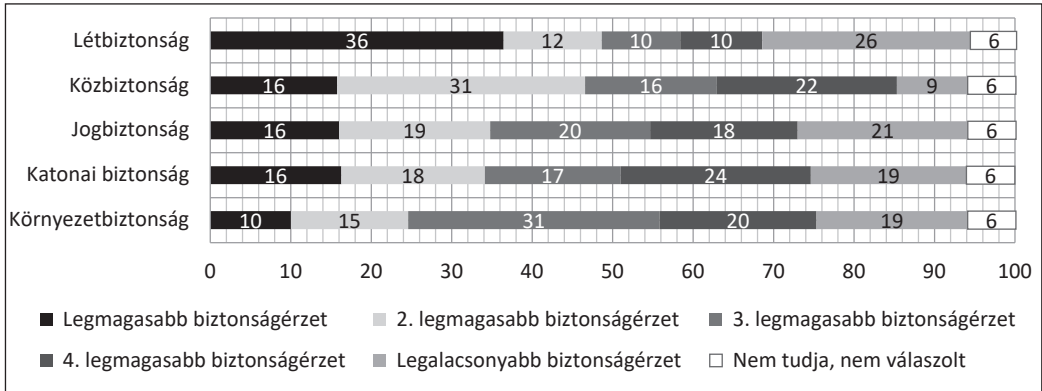
Megjegyzés: az érdemben válaszolók átlagai 1–5. között. Az alacsonyabb átlag nagyobb fontosságot jelöl.

Forrás: a szerzők szerkesztése. Az 1999-es és 2008-as adatok forrása: RADVÁNYI: *i. m.*, 12.

Az első helyre a legtöbb megkérdezett a létbiztonságot tette, vagyis a magyar társadalom számára 2019-ben is a létbiztonság volt a legfontosabb. E tekintetben a három kutatás statisztikai adatai szinte tizednyi pontossággal fedik egymást.¹⁵ A második legfontosabb biztonsági dimenzió az emberek életében a közbiztonság, és az adatok ez esetben is rendkívül közel estek egymáshoz a három kutatás során, bár a közbiztonság fontossága 2008-ban és 2019-ben is némileg csökkent. A harmadik legfontosabb helyre ugyanakkor 2019-ben az a jogbiztonság került, amelyet az 1999-es és a 2008-as kutatás során a megkérdezettek fontosság szempontjából az utolsó helyre soroltak. A változás a magyar társadalom jogállamiság és demokrácia melletti elköteleződésének egyértelmű megerősödésével magyarázható. A negyedik legfontosabb helyen sem következett be változás, hiszen ide ismét a környezetbiztonság került, mint korábban mindkét esetben. Azonban az adatok azt mutatják, hogy a dimenzió jelentősége egyértelműen növekedett. Végül az utolsó – a legkevésbé fontos – helyre 2019-ben a katonai biztonság dimenziója került, alapvetően annak következtében, hogy 2008-hoz képest fontosabbá vált a jogbiztonság és a környezetbiztonság dimenziója. Bár 2008-hoz képest 15-ről 9%-ra csökkent a katonai biztonság fontosságát első helyre sorolók aránya, ugyanakkor csökkent a dimenziót utolsó helyre (36-ról 29%-ra), illetve növekedett (18-ről 29%-ra) a 4. legfontosabb helyre sorolók aránya is, így a katonai biztonság fontossága megítélésének átlaga összeségében csak minimálisan változott (3,6).

Az 1999-es és a 2008-as vizsgálatokhoz hasonlóan 2019-ben is kíváncsiak voltunk a biztonsággal való társadalmi elégedettségre (4. ábra és 4. táblázat). Így a következő kérdés arra irányult, hogy a megkérdezettek mennyire érzik magukat biztonságban a különböző dimenziók szempontjából. Konkrétan pedig így szólt: „Kérem, most újra rangsorolja a biztonság dimenzióit aszerint, hogy e tényezők szempontjából Ön mennyire érzi magát biztonságban!” Hasonlóan tehát a biztonsági dimenziók fontosságához, e kérdés kapcsán is egy 1–5. közötti sorrend megállapítását kértük a megkérdezettektől.

¹⁵ RADVÁNYI: *i. m.*, 12–13.

4. ábra: A biztonság különböző dimenzióinak rangsorolása biztonságérzet alapján

Megjegyzés: az érdemben válaszolók %-os megosztása 1–5-ig. (2019)

Forrás: a szerzők szerkesztése

4. táblázat: A biztonságérzet rangsorolása a biztonság különböző dimenziói szerint

1999		2008		2019	
Létbiztonság	2,6	Katonai biztonság	2,4	Közbiztonság	2,8
Jogbiztonság	2,9	Jogbiztonság	3,0	Létbiztonság	2,8
Katonai biztonság	3,0	Közbiztonság	3,1	Jogbiztonság	3,1
Közbiztonság	3,1	Létbiztonság	3,2	Katonai biztonság	3,1
Környezetbiztonság	3,4	Környezetbiztonság	3,4	Környezetbiztonság	3,2

Megjegyzés: az érdemben válaszolók átlagai 1–5. között. Az alacsonyabb átlag nagyobb biztonságot jelöl.

Forrás: a szerzők szerkesztése. Az 1999-es és 2008-as adatok forrása: RADVÁNYI: *i. m.*, 14.

Adataink a biztonságérzet tekintetében azt mutatják, hogy a magyar társadalom 2019 decemberében a létbiztonság és a közbiztonság tekintetében érezte magát a legnagyobb biztonságban. A legtöbben a létbiztonságot helyezték az első helyre (36%), és a létbiztonság átlaga is meglehetősen magas volt (2,75). Fontos ugyanakkor, hogy meglehetősen sokan (26%) rangsorolták a létbiztonságot a legalacsonyabb biztonságérzetű szektorként, amely érzékelteti a társadalom megosztottságát e kérdés kapcsán. A korábbi eredményekkel összevetve a közbiztonsághoz kapcsolódó biztonságérzet átlaga is igen magas volt (2,76), és csupán minimális mértékben maradt el a létbiztonság átlagától. Hasonlóan szoros helyzet alakult ki a harmadik helyre sorolt jogbiztonság (3,10) és a negyedik helyre került katonai biztonság (3,12) esetében is, ahol a jogbiztonság jutott csekély biztonságérzet-előnyhöz. A környezetbiztonság ugyanakkor – miként az 1999-es és a 2008. felmérés idején is – 2019-ben is a legutolsó helyre került 3,2-es skálaátlaggal, ami azt jelenti, hogy az öt dimenzió egymáshoz viszonyított rangsorában e dimenzió biztonságérzete volt a leggyengébb a megkérdezettek körében.

Az 1999 és 2019 közötti 20 évben a létbiztonsághoz kapcsolódó biztonságérzet változott a legdinamikusabb mértékben Magyarországon. 1999 és 2008 között a biztonságérzet csökkent e területen – 2,6-os átlagról 3,2-re (+0,6) –, 2008 és 2019 között viszont növekedett – 3,2-es átlagról 2,8-re (–0,4). Ezzel kapcsolatban azonban érdemes jelezni, hogy a 2008-as felmérésre egy rendkívül érzékeny időszakban, közvetlenül a pénzügyi-gazdasági világválság kirobbanását követően került sor. A létbiztonsággal lényegében ellentétes tendenciát mutatott a katonai biztonsághoz kapcsolódó biztonságérzet mértéke, amelynek átlaga 1999 és 2008 között –0,6-dal nőtt (3,0-ról 2,4-re), 2019-re viszont 0,7-del csökkent (2,4-ről 3,1-re), ami nagy valószínűséggel nem független az elmúlt évtized fegyveres konfliktusainak hatásaitól (Líbia, Szíria, Ukrajna). 2008 óta egyértelműen növekedett (3,1-es átlagról 2,8-re) a magyar társadalom közbiztonsággal kapcsolatos biztonságérzetének átlaga is, ugyanakkor folytatódott a jogbiztonsághoz kapcsolódó biztonságérzet 1999 óta tapasztalható csökkenése is (2,9-ről 3,1-re nőtt az átlaga). Tartósnak mutatkozik a magyar társadalom környezetbiztonsággal kapcsolatos alacsony biztonságérzete is (1999 – 3,4; 2008 – 3,4; 2019 – 3,2), mert ugyan 2008 és 2019 között a biztonság e dimenziójában 0,2-del javult a biztonságérzet átlaga, de a környezetbiztonság továbbra is az utolsó helyen áll az öt dimenzió egymáshoz viszonyított rangsorában.

5. táblázat: A biztonság dimenzióinak fontossága, a velük kapcsolatos biztonságérzet, valamint ezek eltérése

1999			
Dimenzió	Fontosság	Biztonságérzet	Eltérés
Létbiztonság	1,7	2,6	–0,9
Közbiztonság	2,4	3,1	–0,7
Katonai biztonság	3,2	3,0	+0,2
Környezetbiztonság	3,7	3,4	+0,3
Jogbiztonság	3,9	2,9	+1
2008			
Dimenzió	Fontosság	Biztonságérzet	Eltérés
Létbiztonság	1,7	3,2	–1,5
Közbiztonság	2,5	3,1	–0,6
Katonai biztonság	3,5	2,4	+1,1
Környezetbiztonság	3,6	3,4	+0,2
Jogbiztonság	3,7	3,0	+0,7
2019			
Dimenzió	Fontosság	Biztonságérzet	Eltérés
Létbiztonság	2,0	2,8	–0,8
Közbiztonság	2,7	2,8	–0,1
Jogbiztonság	3,3	3,1	+0,2
Környezetbiztonság	3,4	3,2	+0,2
Katonai biztonság	3,6	3,1	+0,5

Forrás: a szerzők szerkesztése. Az 1999-es és 2008-as adatok forrása: RADVÁNYI: i. m., 12., 14.

A 2008-as vizsgálathoz hasonlóan az alábbiakban mi is összevetjük a biztonsági dimenziókhoz kapcsolódó „elvárt, vágyott” (fontosság), illetve „percipiált” (biztonságérzet) mutatókat. Az összevetést az a mindennapi gyakorlati tapasztalat indokolja, hogy lehetünk valamivel elégedettek úgy is, hogy nem különösebben fontos számunkra, illetve – a másik oldalon – lehetünk elégedetlenek olyankor is, ha valami nagyon fontos számunkra, és az ahhoz kapcsolódó teljesítmény mégis elmarad a várakozásainktól. Az 5. táblázatban ezért a biztonság öt dimenziójának fontosságát, a velük kapcsolatos elégedettséget, valamint az „elvárt, vágyott”, illetve „percipiált” biztonság közötti eltéréseket tüntettük fel a három közvélemény-kutatás rendelkezésünkre álló adatai alapján.

Amennyiben a két kérdést együtt vizsgáljuk – vagyis mennyire tartják fontosnak a biztonság különböző dimenzióit a megkérdezettek, és mennyire érzik úgy, hogy az ezekhez kapcsolódó biztonság életükben meg is valósul – sajátos eredményekkel találkozunk. Az adatok ugyanis azt mutatják, hogy a magyar társadalom számára két legfontosabb biztonságdimenzióban – a létbiztonság és a közbiztonság területén – az elmúlt több mint 20 év során mindvégig negatív eltérést, vagyis „hiányérzetet” mutattak a felmérések az „elvárt, vágyott” és a „percipiált” biztonság között. A létbiztonság esetében nagyobb (–0,9, –1,5, –0,8), a közbiztonság esetében kisebb (–0,7, –0,6, –0,1) mértékűt. Fontosnak tartjuk azonban jelezni, hogy az 1999-es és 2008-as felmérésekkel összehasonlítva 2019-ben e két dimenzióban lényegesen közelebb állt egymáshoz az „elvárt, vágyott” és a „percipiált” biztonság, mint korábban. Vagyis a megkérdezettek által megélt biztonságérzet közeledett ahhoz a szinthez, amit szeretnének elérni. Véleményünk szerint ezzel magyarázható a két dimenzió fontosságának relatív csökkenése is (a létbiztonságé 1,7-ről 2-re, a közbiztonságé 2,4-ről 2,7-re¹⁶), hiszen a biztonság terén a társadalmak mindig azokat a dimenziókat tartják fontosabbnak, ahol nagyobb fenyegetést, és azokat tekintik kevésbé fontosnak, ahol kisebb fenyegetést érzékelnek.

A katonai biztonság, a jogbiztonság és a környezetbiztonság dimenzióiban ugyanakkor az elmúlt két évtizedben a „percipiált” biztonság mutatói mindig meghaladták a „elvárt, vágyott” biztonság mutatóinak mértékét, függetlenül az e dimenziók fontosságában, illetve az e dimenziókhoz kapcsolódó biztonságérzetében mért változásoktól. Bár az eltérés mértéke e dimenziók esetében is változott a különböző időszakokban – a katonai biztonságé +0,2, +1,1, +0,5, a jogbiztonságé +1, +0,7, +0,2, a környezetbiztonságé pedig +0,3, +0,2, +0,2 pont volt a mérések időpontjában –, de e változások soha nem vezettek negatív eltéréshez, vagyis „hiányérzethez” az „elvárt, vágyott”, illetve a „percipiált” biztonság között. Jóllehet Radványi Lajos már többször hivatkozott tanulmányában úgy fogalmaz, hogy „a pozitív eltérések azt jelzik, hogy e tényezők »helyükön« vannak”, mi e kérdés kapcsán – döntően módszertani megfontolásokból (a megkérdezettektől zárt kérdésekben sorrendiség felállítását kértük) – óvatosabbak vagyunk, és a pozitív eltéréseket (nyílt kérdéses vagy zárt kérdéses, de értékelő kutatás nélkül) nem fordítjuk le automatikusan elégedettségre.

¹⁶ Miként azt a 3. táblázatnál jeleztük, az ilyen típusú kérdéseknél az alacsonyabb átlag nagyobb fontosságot jelöl.

A biztonságpolitikai döntések joga

Mindhárom közvélemény-kutatás felmérte, hogy a magyar társadalom szerint kinek/kiknek kellene döntenie az ország biztonságát érintő kérdésekben. Bár a rendelkezésre álló 1999-es adatsor nem teljes, így is kirajzolódnak a legfontosabb tendenciák. Nevezetesen, hogy 1999-hez képest jelentősen megnőtt azok aránya, akik szerint az ország biztonság- és védelempolitikáját illetően a kormánynak kell döntenie, míg ezzel párhuzamosan lecsökkent azok száma, akik szerint ez elsősorban a parlament/Országgyűlés feladata lenne. Ráadásul a számarányok is nagy hasonlóságot mutatnak e tekintetben. Az 1999-ben mért 36%-ról 2008-ban 30%-ra, majd 2019-ben 21%-ra esett vissza – tehát összesen két évtized alatt 15%-kal csökkent – azok aránya, akik az Országgyűlést preferálták e tekintetben. Mindeközben az 1999-ben mért 19%-ról 2008-ban 23%-ra, majd 2019-ben 39%-ra nőtt – tehát összesen 20%-kal növekedett – azok aránya, akik szerint a kormánynak kell döntenie az ország biztonságát illetően. 2008-ban és 2019-ben körülbelül ugyanannyi volt azok aránya, akik szerint az Országgyűlés Honvédelmi Bizottsága (17–18%), illetve akik szerint a köztársasági elnök (7–7%) lenne illetékes e kérdésben, viszonylag jelentősen nőtt ugyanakkor azok aránya – 9%-ról 15%-ra –, akik népszavazásra bíznák e döntéseket.

6. táblázat: A biztonságpolitikai döntések joga

Ön szerint kinek kellene döntenie az ország biztonságát érintő kérdésekben?					
1999		2008		2019	
Válaszlehetőség	%	Válaszlehetőség	%	Válaszlehetőség	%
A parlamentnek	36	A parlamentnek	30	A kormánynak	39
Népszavazásnak	22	A kormánynak	23	A parlamentnek	21
A kormánynak	19	A parlament honvédelmi bizottságának	18	A parlament honvédelmi bizottságának	17
A köztársasági elnöknek	10% alatt	Népszavazásnak	9	Népszavazásnak	15
A parlament honvédelmi bizottságának	10% alatt	A köztársasági elnöknek	7	A köztársasági elnöknek	7
Egyéb intézménynek	–	Egyéb intézménynek	2	Egyéb intézménynek	1
Nem, tudja, nem válaszol	–	Nem, tudja, nem válaszol	11	Nem tudja, nem válaszol	4

Forrás: a szerzők szerkesztése. Az 1999-es és 2008-as adatok forrása: RADVÁNYI: *i. m.*, 17–18.

Értékpreferenciák

Hasonlóan az 1999-ben és a 2008-ban elvégzett közvélemény-kutatásokhoz, 2019 decemberében is kíváncsiak voltunk a magyar társadalom értékpreferenciáira. Ennek érdekében a válaszadókat arra kértük, hogy a korábbi kutatások során megjelölt 23 érték közül ezúttal is válasszák ki a maguk szempontjából legfontosabbnak tartott öt értéket. A korábbi kutatások során az elemzők arra a következtetésre jutottak, hogy „a magyar társadalom értékpreferenciái a biztonság körül konvergálnak”, és megerősítve látták a létbiztonság prioritását, valamint a béke fontosságát a magyarok értékpreferenciájában, mivel a meg-

kérdezettek 80–85%-a felsorolta ezeket az öt preferált érték között.¹⁷ Hozzátették ehhez azt is, hogy a társadalom „értékpreferenciái az elmúlt közel tíz év során [1999 és 2008 között – E. A., T. P.] szinte semmit sem változtak”, elsősorban arra hivatkozva, hogy a két kutatás során lényegében azonos értékek kerültek a társadalom által a legmagasabban (béke; létbiztonság; személyes szabadság; mindenkire egyenlően érvényes törvények, jogszabályok) és legalacsonyabban (szolidaritás, áldozatvállalás más nemzetekért; készség az új dolgok befogadására; nemzeti önrendelkezés) preferált értékei közé, s a 23 érték közül csupán négy esetben (országhatárok tiszteletben tartása; az ország katonai biztonsága; nemzetek közötti együttműködés, esélyegyenlőség) volt kimutatható jelentősebb (10%-os vagy annál nagyobb mértékű) változás.¹⁸

A 2019-es értékpreferencia-vizsgálat eredményeit – az összehasonlítás megkönnyítése érdekében – a 7. táblázatban az előző kutatások eredményeivel együtt közöljük, az 5. ábra pedig a 2019-es értékpreferenciák egymáshoz viszonyított arányát szemlélteti. Az 1999-ben felállított értékek helyenként fogalmi átfedést mutatnak egymással, így a kapott adatokat is körültekintően érdemes értelmezni.

7. táblázat: Társadalmi értékpreferenciák (a válaszok %-ban)

Válassza ki a saját szempontjából legfontosabbnak tartott öt értéket!					
1999		2008		2019	
Értékek	%	Értékek	%	Értékek	%
Béke	85	Béke	85	Béke	61
Létbiztonság	72	Létbiztonság	80	Létbiztonság	61
A személyes szabadság	36	A személyes szabadság	43	A személyes szabadság	45
Mindenkire egyenlően érvényes törvények, jogszabályok	33	Mindenkire egyenlően érvényes törvények, jogszabályok	35	Demokrácia	39
Demokrácia	31	Esélyegyenlőség	32	Esélyegyenlőség	29
Az ország katonai biztonsága	31	Demokrácia	30	Az igazságszolgáltatás függetlensége	23
Segítségnyújtás a rászorulóknak	26	Segítségnyújtás a rászorulóknak	23	Hazaszeretet	21
Hazaszeretet	25	Hazaszeretet	22	Az ország katonai biztonsága	18
Esélyegyenlőség	22	Az igazságszolgáltatás függetlensége	21	Az egyén sérthetlensége	17
Országhatárok tiszteletben tartása	18	Az ország katonai biztonsága	20	A megszerzett egyéni tudás	13
Nemzetek közötti együttműködés	16	Az egyén sérthetlensége	15	Segítségnyújtás a rászorulóknak	13
Az igazságszolgáltatás függetlensége	15	Nemzeti hagyományok, kulturális értékek védelme	11	Hűség az ember választott elveihez	13

¹⁷ RADVÁNYI: *i. m.*, 18–19.

¹⁸ RADVÁNYI: *i. m.*, 20.

Válassza ki a saját szempontjából legfontosabbnak tartott öt értéket!					
1999		2008		2019	
Értékek	%	Értékek	%	Értékek	%
Az egyén sérthetetlensége	15	A megszerzett egyéni tudás	10	Mindenkire egyenlően érvényes törvények, jogszabályok	12
Ragaszkodás a szülőfaluhoz, városhoz, szűkebb környezethez	12	Hűség az ember választott elveihez	10	Országhatárok tiszteletben tartása	11
A megszerzett egyéni tudás	10	Az emberi civilizáció fejlődése során felhalmozott ismeretek, a tudás	8	Nemzetek közötti együttműködés	9
Nemzeti hagyományok, kulturális értékek védelme	7	Ragaszkodás a szülőfaluhoz, városhoz, szűkebb környezethez	7	Nemzeti önrendelkezés	7
Kulturális, civilizációs értékek védelme	7	A másság tisztelete, elfogadása	7	A másság tisztelete, elfogadása	7
Hűség az ember választott elveihez	6	Országhatárok tiszteletben tartása	6	Az emberi civilizáció fejlődése során felhalmozott ismeretek, a tudás	7
A másság tisztelete, elfogadása	6	Nemzetek közötti együttműködés	6	Ragaszkodás a szülőfaluhoz, városhoz, szűkebb környezethez	5
Az emberi civilizáció fejlődése során felhalmozott ismeretek, a tudás	6	Kulturális, civilizációs értékek védelme	5	Nemzeti hagyományok, kulturális értékek védelme	5
Nemzeti önrendelkezés	3	Nemzeti önrendelkezés	5	Készség az új dolgok befogadására	4
Készség az új dolgok befogadására	3	Készség az új dolgok befogadására	3	Kulturális, civilizációs értékek védelme	4
Szolidaritás, áldozatvállalás más nemzetekért	1	Szolidaritás, áldozatvállalás más nemzetekért	2	Szolidaritás, áldozatvállalás más nemzetekért	3

Forrás: a szerzők szerkesztése. Az 1999-es és 2008-as adatok forrása: RADVÁNYI: *i. m.*, 19.

Miként táblázatunkból is megállapítható, a megkérdezettek értékpreferenciáinak szóródása 2019-ben jóval kisebb mértékű volt (58%), mint az előző két kutatás során (1999 – 84%; 2008 – 83%). E változás döntően annak köszönhető, hogy bár a mostani kutatás esetében is a *békét és a létbiztonságot* sorolta a legtöbb megkérdezett az öt preferált érték közé, jelentőségük azonban lényegesen csökkent (mindkét esetben 61%-ra). Vagyis 2008-hoz képest a béke esetében 24%, a létbiztonság esetében 19%-os a csökkenés mértéke. Vagyis a béke és a létbiztonság napjainkban is a két legfontosabb érték a magyar társadalom számára, de az ezt választók aránya már nem érte el a megkérdezettek kétharmadát egyik érték esetében sem.

Hasonlóan a korábbi kutatásokhoz, a *személyes szabadság* (45%-kal) megtartotta harmadik helyét az értékpreferencia-sorrendben, a korábbi negyedik helyre sorolt *mindenkire egyenlően érvényes törvények, jogszabályok* értéke (12%) ugyanakkor a béke után a legnagyobb mértékben (23%-kal) csökkent az utolsó mérés óta, így a 13. helyre esett vissza. Helyezését ugyanakkor a fogalmi szempontból kis átfedést mutató, korábban hatodik helyen végzett *demokrácia* vette át (39%), amelyet ezúttal 9%-kal választottak többen, mint 2008-ban. Az *esélyegyenlőség* megtartotta ötödik helyét (29%-kal), míg hatodik helyre az *igazságszolgáltatás függetlensége* (23%) került, jóllehet fontossága mindenekelőtt 1999 és 2008 között nőtt látványosan. A negyedik legnagyobb mértékű csökkenést (10%) a korábbi hetedik helyezett, a *segítségnyújtás a rászorulóknak* szenvedte el, amelynek 13%-a 2019-ben a 11. helyre volt csak elég az értékpreferencia sorrendben. Helyét a hibahatáron belüli mértékben változó *hazaszeretet* foglalta el (21%), amelyet az *ország katonai biztonsága* (18%) követ a nyolcadik helyen, amelynek változása szintén hibahatáron belüli 2008-hoz viszonyítva.

Az értékpreferencia-sorrend második harmadában (a 9–18. hely között) a már említeteken kívül – segítségnyújtás a rászorulóknak; mindenkire egyenlően érvényes törvények, jogszabályok – csupán az *országhatárok tiszteletben tartása* (11%) változott, növekedett hibahatáron kívüli mértékben (5%-kal), a többi érték megítélésének változása ennél kisebb mértékű volt. Mivel azonban ezek az értékek a 2008-as mérés során is meglehetősen közel szerepeltek egymáshoz, így itt egy kisebb arányú változás is látványosabban változtathat az adott érték pozícióján. Így például az *egyén sérthetlensége* (17%, 9. hely), a *megszerzett egyéni tudás* (13%, 10. hely), a *hűség az ember választott elveihez* (13%, 12. hely), a *nemzetek közötti együttműködés* (9%, 15. hely) és a *nemzeti önrendelkezés* (7%, 16. hely) értékek esetében még a hibahatáron belüli növekedés is komoly előrelépést jelentett a rangsorban korábban elfoglalt helyezés szempontjából (a nemzeti önrendelkezés 5, a nemzetközi együttműködés és az országhatárok tiszteletben tartása 4-4, a megszerzett tudás 3, a hűség az ember választott elveihez 2 helyezéssel jobbat ért el a 2008-as rangsorban elfoglaltnál). Ezzel szemben az *emberi civilizáció fejlődése során felhalmozott ismeretek, a tudás* (7%, 18. hely) esetében a minimális (1%-os) csökkenés is három helyezéssel gyengébbet eredményezett. A *máság tisztelete, elfogadása* érték választottsági aránya (7%) és helyezése (17.) változatlan maradt.

Változást látunk az értékpreferencia-sorrend utolsó harmadában is, ahová a 23 közül a legalacsonyabb mértékben preferált értékek kerültek. A legjelentősebb ezek közül a *nemzeti hagyományok, kulturális értékek védelmének* (5%, 20. hely) 6%-os értékgyengülése, amelynek következtében az érték nyolccal alacsonyabb helyezést ért el a korábbi felmérésnél, illetve a *ragaszkodás a szülőfaluhoz, városhoz, szűkebb környezethez* érték (5%, 19. hely) értékgyengülése. A három legalacsonyabb mértékben preferált értéknek továbbra is a *szolidaritás, áldozatvállalás más nemzetekért* (3%, 23. hely), a *készség az új dolgok befogadására* (4%, 21. hely), illetve a *kulturális, civilizációs értékek védelme* (4%, 22. hely) bizonyult. Míg az első kettő 1%-os, hibahatáron belüli növekedést ért el, a kulturális, civilizációs értéket védelmének választottsága (vagyis besorolása az öt legfontosabb érték közé) ugyanilyen mértékben csökkent.

Konklúzió

A három mintavétel összehasonlító elemzése számos dinamikára rámutat a magyar biztonságpercepció 1999 és 2019 közti átalakulása kapcsán. 1999 óta a magyar biztonságpercepciót elsősorban az anyagi biztonság és a létbiztonság témái dominálják. Emellett a magyarok túlnyomó többsége elsősorban az egyéni szinthez és egyéni tapasztalatokhoz köti a biztonsággal kapcsolatos koncepcióit. Másfelől viszont a fenyegetésekhez kapcsolódó koncepciók kissé eltérő tendenciát mutatnak. A magyarok többsége a fenyegetésekre absztrakt módon tekint, és a társadalom túlnyomó többsége nem észlel direkt katonai fenyegetést az országgal szemben, és a magyarok általában véve úgy vélik, hogy az ország biztonság- és védelempolitikai helyzete stabil.

A biztonság különböző szektorait vizsgálva elmondható, hogy a magyarok számára 1999 óta a létbiztonság tekinthető a legfontosabb szektornak, míg a második helyet 1999 óta a közbiztonság foglalja el. E két szektor fontossága ugyanakkor 2019-re némileg csökkent, a 2008-as méréssel összehasonlítva. A magyarok többségének biztonságérzete e két szektor kapcsán a legmagasabb, míg a környezeti biztonság kapcsán a legalacsonyabb. Mindazonáltal az „elvárt, vágyott” (fontosság), illetve „percipiált” (biztonságérzet) mutatók összehasonlító elemzése arra is rámutat, hogy az eltérés a két legfontosabb szektor kapcsán 1999 óta negatív. Tehát általában véve a biztonságérzet nem éri el azt a szintet, amelyet a társadalom elvárna e két szektor terén. Másfelől viszont fontos megjegyezni, hogy a közbiztonságra vonatkozó percepciók terén a mutatók 1999 óta javuló tendenciát mutatnak. A vizsgált két évtizedben folyamatosan csökkent azok aránya, akik a közbiztonságra asszociáltak a biztonság konceptualizálása során, amely arra is rámutathat, hogy a közbiztonság helyzete alapvetően javult az 1990-es évek vége óta.

A biztonság- és védelempolitikával kapcsolatos döntések terén az adatok azt mutatják, hogy a társadalmi percepciók alapvetően a kormányzati döntéshozatalt preferálnák. 1999 óta folyamatosan növekedett azok aránya, akik szerint az ország biztonság- és védelempolitikáját illetően a kormánynak kell döntenie, míg ezzel párhuzamosan lecsökkent azok száma, akik szerint ez elsősorban a parlament/Országgyűlés feladata lenne.

Végezetül pedig megállapítható, hogy a magyar társadalom értékpreferenciája elsősorban a béke, létbiztonság és személyes szabadság értékeire épül, bár ezek dominanciája lecsökkent 1999-hez vagy 2008-hoz képest. Ezzel párhuzamosan a készség az új dolgok befogadására, a kulturális, civilizációs értékek védelme és a szolidaritás, áldozatvállalás más nemzetekért értékek mindhárom mérés során a legkevésbé fontos kategóriába estek.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- BALOGH István: Magyarország és a visegrádi országok biztonságpercepciói: hasonlóságok és különbségek, *MKI-Tanulmányok*, 2013/20. Magyar Külügyi Intézet, Budapest.
- BUZAN, Barry – WEAVER, Ole – WILDE, Jaap de: *Security: A New Framework for Analysis*, Lynne Rienner, Boulder, CO, 1998.
- CUDDINGTON, Danielle: Support for NATO is widespread among member nations, [online], 2016. 06. 06. Forrás: Pew Research Center [2020. 01. 01.]

- ETL Alex: A magyar biztonságpercepció elemzése, *Nemzet és Biztonság*, 13. évf., 2020/2. [megjelenés előtt] DOI: <https://doi.org/10.32576/nb.2020.1.1>
- GAZDAG Ferenc: *Biztonsági tanulmányok – Biztonságpolitika*, Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem, Budapest, 2011.
- HERZ, John: Idealist Internationalism and the Security Dilemma, *World Politics*, 2. évf., 1950/2, 157–180. o. DOI: <https://doi.org/10.2307/2009187>
- JERVIS, Robert: *Perception and Misperception in International Politics – New Edition*, Princeton University Press, 2017. DOI: <https://doi.org/10.2307/j.ctvc77bx3>
- Public Opinion in Hungary: 2017, [online], 2017, Forrás: Center for Insights in Survey Research [2020. 01. 01.]
- RADVÁNYI Lajos: A magyar lakosság biztonságfelfogása és értékpreferenciái, 1999–2008. *Nemzet és Biztonság*, 2009/2, 9–22. o.
- Special Eurobarometer 432; Europeans’ Attitudes towards Security, [online], 2015. 03. Forrás: European Commission [2020. 01. 01.]
- WOLFERS, Arnold: “National Security” as an Ambiguous Symbol, *Political Science Quarterly*, 67. évf., 1952/4, 481–502. o. DOI: <https://doi.org/10.2307/2145138>